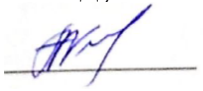
Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

Ганна СЛОЗАНСЬКА

Протокол № 1 від 01.09.2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕХНОЛОГІЇ РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Галузь знань 01 Освіта
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 016 Спеціальна освіта
(код і назва спеціальності)

Освітня програма Логопедія
(назва освітньої програми)

2026– 2027 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Технології раннього втручання» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Логопедія» за спеціальністю 016 Спеціальна освіта галузі знань 01 Освіта.

Розробник (и):

Ганна СЛОЗАНСЬКА – доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка

1. Опис навчальної дисципліни

1	Освітня програма	Логопедія.
2	Спеціальність	016 Спеціальна освіта
3	Галузь знань	01Освіта
4	Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
5	Форма навчання	Денна/дуальна/заочна
6	Статус дисципліни	вибіркова
7	Мова навчання	українська
8	Курс	3
9	Семестр	5
10	Обсяг дисципліни в кредитах	3
11	Загальна кількість годин	90
12	Кількість змістових модулів	2
13	Аудиторні заняття (год.)	30
14	Лекції (год.)	Денна/дуальна форми – 14, заочна форма – 8
15	Практичні заняття (год.)	Денна/дуальна форми – 16, заочна форма – 10
16	Самостійна робота (год.)	Денна/дуальна форми – 60, заочна форма – 72
17	Вид ІНДЗ	Денна/дуальна форми – 0, заочна форма – 0
18	Форма підсумкового контролю	Залік

** Вказати вид занять: лабораторні; практичні; семінарські.*

Частка годин аудиторних занять становить:
для денної форми навчання – 40 %; для заочної форми навчання – 20%.

2. Мета навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: розширення та поглиблення знань щодо послуги раннього втручання; оволодіння теоретичними та практичними знаннями щодо організації її надання відповідно до норм чинного законодавства та особливостей психо-фізичного розвитку дітей раннього віку; основних аспектів та механізмів виявлення та здійснення підтримки сімей, що виховують дітей з порушенням розвитку.

3. Компетентності та результати навчання

Вивчення дисципліни передбачає формування у здобувачів таких компетентностей:

Інтегральна компетентність:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- здатність працювати в команді.
- здатність до міжособистісної взаємодії.
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Фахові компетентності:

- усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами;
- здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку спеціальної та інклюзивної освіти;
- здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності;
- здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами;
- здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами;
- здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища;
- готовність до діагностико-консультативної діяльності;
- здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами;
- здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації;
- здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб;
- здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду становлення і розвитку системи раннього втручання;
- здатність організовувати та надавати послугу раннього втручання, володіти технологіями її реалізації у роботі з дітьми з порушенням розвитку за програмою раннього втручання. Здатність здійснювати супровід родин дітей раннього віку з порушенням розвитку у системі раннього втручання.

Вивчення навчальної дисципліни «Технології раннього втручання» забезпечує досягнення здобувачами таких програмних результатів навчання:

- розкривати суть основних педагогічних категорій, чинники розвитку і формування особистості, визначати зміст освіти, аналізувати навчальні плани і програми, педагогічні явища і процеси, проектувати та моделювати хід їх протікання;
- застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти;
- розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів;

- планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей;

- організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність;

- здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей;

- застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами;

- аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами;

- вміти аналізувати потреби і проблеми дітей з особливими освітніми потребами та їхніх сімей, знаходити інноваційні рішення та залучати ресурси для їх задоволення та вирішення.

4. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

«Вступ до спеціальності», «Педагогіка загальна і спеціальна», «Психологія загальна і спеціальна» та «Неврологічні основи логопедії» та «Логопсихологія» є *пререквізитами* до освітнього компоненту «Тернології раннього втручання»

5. Програма навчальної дисципліни

5.1. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Раннє втручання як базова комплексна послуга у роботі з дітьми з порушеннями розвитку та їх сім'ями

Тема 1. Раннє втручання у роботі з дітьми з порушеннями розвитку та їх сім'ями

Сутність поняття «раннє втручання». Погляди на визначення та розуміння «раннього втручання» у науково-методичній літературі.

Зміст послуги раннього втручання та основні заходи, що становлять зміст послуги раннього втручання.

Підходи надання послуги раннього втручання: інтегрований, комплексний, міжвідомчий. Алгоритм надання послуги раннього втручання. Принципи та етапи надання послуги раннього втручання. Цикли реалізації послуги раннього втручання.

Нормативно-правове забезпечення реалізації послуги раннього втручання: Концепція створення та розвитку системи послуг раннього втручання, Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції створення та розвитку системи раннього втручання на період до 2026 року, Конвенція про права дитини, Конвенція про права осіб з інвалідністю.

Тема 2. Український та зарубіжний досвід надання послуги раннє втручання для дітей з порушеннями розвитку та їх сімей

Основні надавачі послуги раннього втручання. Вимоги до закладів, що надають послугу раннього втручання в Україні.

Досвід діяльності організацій з надання послуги раннього втручання в Україні.

Система раннього втручання та дієві програми з раннього втручання: досвід США, країн Західної Європи та України. Принципи формування системи раннього втручання.

Зарубіжні моделі надання послуги раннього втручання: переваги, недоліки, можливості для імплементації в Україні.

Тема 3. **Організація надання базової комплексної послуги раннє втручання дітям з порушеннями розвитку**

Практика упровадження послуги раннього втручання в Україні. Процес створення надавача базової комплексної послуги раннього втручання. Штатна чисельність працівників надавача послуги раннього втручання. Вимоги до команди раннього втручання. Вимоги до приміщення надавача послуги. Орієнтовні норми забезпечення обладнанням та інвентарем, орієнтовний перелік дидактичного та спеціального обладнання для надання послуги раннього втручання.

Категорії отримувачів комплексної послуги раннє втручання. Статистика щодо кількості дітей, які потребують послуги раннього втручання: Україна і світ.

Підстави для отримання послуги раннього втручання.

Фанансування послуги раннього втручання в Україні.

Тема 4. Практика надання послуги раннього втручання

Форми та підходи до надання послуги раннього втручання.

Алгоритм надання послуги раннє втручання. Звернення батьків. Визначення індивідуальних потреб дитини та її сім'ї. Скринінг розвитку дитини та якості батьківсько-дитячих відносин (методика червоних прапорців, KID/RCDI). Обговорення результатів з батьками, підбір координатора. Поняття про запит на послугу. Поглиблена оцінка розвитку дитини. Оцінка дитячо-батьківських відносин.

Розробка і реалізація індивідуальної програми (плану) раннього втручання. Обговорення результатів реалізації програми.

Оцінка ефективності програм раннього втручання.

Тема 5. Міждисциплінарна команда фахівців при наданні послуги раннє втручання

Міждисциплінарна команда послуги раннього втручання: підходи до створення та принципи роботи. Структура міждисциплінарної команди. Нормативно-правові акти з регулювання її роботи.

Партнерство та взаємодія у міждисциплінарній команді. Розподіл ролей, функцій та обов'язків між членами міждисциплінарної команди.

Супервізія. Налагодження супервізорських відносин. Базові принципи, навички та риси супервізії як процесу. Опір (тривога) та їх подолання.

Тема 6. **Сімейно-орієнтований підхід при наданні послуги раннього втручання**

Сімейно-орієнтований підхід як базовий підхід надання послуги раннє втручання. Сім'я як суб'єкт та об'єкт надання послуги раннє втручання. Принципи та цінності сімейно-орієнтованого підходу. Раннє втручання і дефектологічний підхід: різниці у розуміння проблеми.

Конкретизація ролі батьків при надання послуги раннього втручання. Індикатори успіху.

Співпраця фахівців і батьків при зборі первинної інформації про дитину. Партнерство батьків і фахівців при розробленні програми втручання. Особливості впровадження програми домашнього візитування. Психолого-педагогічний супровід сімей, які виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. Технологія надання послуги раннього втручання дітям з порушеннями розвитку

Тема 7. Діти з порушенням розвитку як отримувачі базової комплексної послуги раннього втручання

Дизонтогенез, психічний дизонтогенез. Причини виникнення порушення розвитку у дитини віком 0-3 роки: біологічні, соціально-психологічні, педагогічні (виховання).

Категоризація дітей з порушеннями розвитку. Порушення рухового, мовленнєвого, сенсорного та психоемоційного розвитку дитини віком від 0 до 3 років. Психомоторний та соціально-емоційний розвиток дітей з порушеннями розвитку. Розвиток пізнавальних процесів у дітей раннього віку з порушеннями розвитку (мовлення, слуху, зору, тощо).

Діти з порушеннями розвитку. Категоризація дітей з порушеннями розвитку.

Діти з порушенням розвитку: підходи до визначення, основні класифікації. Нормативно-правове забезпечення процесу надання послуги раннього втручання дітям з порушеннями психофізичного розвитку.

Діти з інвалідністю: основі підходи до розуміння базового поняття, категорії дітей з інвалідністю, статистичні дані щодо кількості дітей з інвалідністю.

Моделі інвалідності: медична, соціальна, біопсихосоціальна. Міжнародна класифікація функціонування дітей та підлітків з інвалідністю.

Етапи сприйняття дитини з порушеннями розвитку та дитини з інвалідністю сім'єю (за Ерікою Шухардт).

Стрес у батьків, які виховують дітей з порушеннями розвитку.

Тема 8. Психогігієна раннього онтогенезу

Перинатальна психологія. Розділи перинатальної психології: психологія зачаття, вагітності, пологів та психологія раннього постнатального періоду.

Перинатальна психогігієна, її зміст. Підсистеми перинатальної психогігієни: зачаття, стадії розвитку стосунків, вплив вагітності на плід, пренатальні матриці, типологія дитино-материнської прихильності.

Психологія зачаття.

Психологія вагітності. Патології вагітності та їх вплив на розвиток дитини.

Психологія пологів. Психологія постнатального періоду. Оцінка стану новонародженого: методика Вірджинії Ангар, інтерпретація результатів. Показники розвитку новонародженого. Проблеми розвитку дитини (грудного) віку (0-1 рік).

Вікові періоди у розвитку дитини та їх характеристика: 0-1 рік, 1-1,5 рік, 1.5-2 роки, 2-3 роки, 3-6 років.

Тема 9. Нервово-психічний та пізнавальний розвиток дитини з народження до 6 років

Вікові періоди у розвитку дитини (новонароджені, немовля, раннє дитинство) та їх характеристика (соціальна ситуація, провідний вид діяльності, новоутворення).

Особливості нервово-психічного розвитку новонародженого та немовляти. Пренатальний та постнатальний періоди розвитку. Криза новонародженості. Фаза новонародженого. Соціальна си туація розвитку новонародженого. Головні новоутворення. Анатомо-фізіологічна характеристика і функціонування головного мозку дитини в період новонародженості. Загальна характеристика анатомо-фізіологічного розвитку. Соціальна ситуація розвитку. Характеристика провідної діяльності немовлят.

Психічний розвиток дитини першого року життя. Формування сенсорної і моторної сфер та розвиток мовлення немовляти. Розвиток форм спілкування протягом першого року. Головні новоутворення. Головна суперечність віку. Криза першого року життя.

Психологічні особливості розвитку дитини в ранньому віці. Значущість раннього дитинства для подальшого розвитку особистості. Провідна діяльність у ранньому віці та її розвиток. Особливості розвитку мовлення дітей раннього віку. Формування особистості дитини в ранньому віці. Характеристика розвитку пізнавальних процесів у ранньому віці.

Діяльність у житті дитини. Пізнавальна сфера та її розвиток у дітей у різні вікові періоди.

Соціалізація, становлення самосвідомості, формування самооцінки, розвиток самостійності та емпатії у дитини віком від 0 до 6 років.

Потреба у досягненні успіху.

Тема 10. Формування психічних процесів та соціально-емоційних станів у дітей раннього віку

Сприймання. Розвиток мислення. Розвиток уваги. Розвиток уявлень та уяви у ранньому віці.

Розвиток мовлення та мовленнєвих функцій у дитини віком від 0 до 3, 3-6 років. Стадії розвитку мовлення. Закономірності засвоєння мови.

Емоції і почуття дитини раннього віку.

Розвиток самосвідомості дитини раннього віку. Криза 3-х років, 6 років.

Тема 11. Поглиблена оцінка мовленнєвого розвитку дитини раннього віку

Вікові характеристики мовленнєвого розвитку дитини раннього віку.

Ранній розвиток моторики, мови, мовлення у дітей з порушеннями розвитку.

Обстеження мовлення у дітей раннього віку. Практичні методики та їх застосування.

Застосування альтернативної та підтримуючої комунікації (система обміну картками PECS).

Розробка індивідуального плану мовленнєвого розвитку дитини. Комунікація з батьками та фахівцями щодо реалізації індивідуального плану мовленнєвого розвитку дитини.

Тема 12. Моделі у раннього втручання

Зміст та мета Денверівської моделі. Принципи її побудови. Умови застосування. Етапи реалізації.

Зміст та мета моделі Flour time. Принципи її побудови. Умови застосування. Етапи реалізації.

5.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин																
		денна форма					заочна форма				дуальна форма							
		усього	у тому числі				усього	у тому числі			усього	у тому числі						
			лекції	практичні заняття	лабораторні заняття	самостійна робота		лекції	практичні +лабораторні заняття	самостійна робота		лекції	практичні заняття		лабораторні заняття		самостійна робота	
												ЗВО	ЗВО	Р	ЗВО	Р	ЗВО	Р
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. Раннє втручання як базова комплексна послуга у роботі з дітьми з порушеннями розвитку та їх сім'ями																	
	Тема 1. Раннє втручання у роботі з дітьми з ПР та їх сім'ями	7	2	-	-	5	7	1	-	6	7	2	-		-			5
	Тема 2. Український та зарубіжний досвід надання послуги раннє втручання для дітей з порушеннями розвитку та їх сімей	7	2	-	-	5	7	1	-	6	7	2	-		-			5
	Тема 3. Організація надання базової комплексної послуги раннє втручання дітям з порушеннями розвитку	7	2	-	-	5	7	1	-	6	7	2	-					5

	Тема 4. Практика надання послуги раннього втручання	7	2	-	-	5	7	1	-	6	7	2	-					5
	Тема 5. Міждисциплінарна команда фахівців при наданні послуги раннє втручання	7	2	-	-	5	7	1	-	6	7	2	-					5
	Тема 6. Сімейно-орієнтований підхід при наданні послуги раннього втручання	9	2	2	-	5	9	1	2	6	9	2	-	2				5
	Всього за модуль	**44**	**12**	**2**	**-**	**30**	**44**	**6**	**2**	**36**	**44**	**12**	**-**	**2**	**-**	**-**	**-**	**30**
	ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. Технологія надання послуги раннього втручання дітям з порушеннями розвитку																	
	Тема 7. Діти з ПР як отримувачі базової комплексної послуги раннього втручання	9	2	2		5	9	2	1	6	9	2	-	2				5
	Тема 8. Психогігієна раннього онтогенезу	7		2		5	7	-	1	6	7	-	-	2				5
	Тема 9. Нервово-психічний та пізнавальний розвиток дитини з народження до 6 років	7		2		5	7	-	1	6	7	-	-	2				5
	Тема 10. Формування психічних процесів та соціально-емоційних станів у дітей раннього віку	7		2		5	7	-	1	6	7	-		2				5
	Тема 11. Поглиблена оцінка мовленнєвого розвитку дитини раннього віку	7		2		5	8	-	2	6	7	-		2				5
	Тема 12. Моделі у ранньому втручанні	9		4		5	8	-	2	6	9	-		4				5
	Всього за модуль	**46**	**2**	**14**		**30**	**46**	**2**	**8**	**36**	**46**	**2**	**-**	**14**				**30**
	ВСЬОГО	**90**	**14**	**16**	**-**	**60**	**90**	**8**	**10**	**72**	**90**	**14**		**16**				**60**

5.3. Теми лекцій

№ теми	Назва теми	кількість годин		
		денна форма	дуальна форма	заочна форма
1	Раннє втручання у роботі з дітьми з ПР та їх сім'ями	2		1
2	Український та зарубіжний досвід надання послуги раннє втручання для дітей з порушеннями розвитку та їх сімей	2		1
3	Організація надання базової комплексної послуги раннє втручання дітям з порушеннями розвитку	2		1
4	Практика надання послуги раннього втручання	2		1
5	Міждисциплінарна команда фахівців при наданні послуги раннє втручання	2		1
6	Сімейно-орієнтований підхід при наданні послуги раннього втручання	2		1
7	Діти з ПР як отримувачі базової комплексної послуги раннього втручання	2		2
8	Психогігієна раннього онтогенезу			-
9	Нервово-психічний та пізнавальний розвиток дитини з народження до 6 років			-
10	Формування психічних процесів та соціально-емоційних станів у дітей раннього віку			-
11	Поглиблена оцінка мовленнєвого розвитку дитини раннього віку			-
12	Денверівська модель у ранньому втручанні			-
	Всього годин	14	-	8

5.4. Теми практичних занять*

№ теми	Назва теми	кількість годин		
		денна форма	дуальна форма	заочна форма
1	Раннє втручання у роботі з дітьми з ПР та їх сім'ями	-	-	-
2	Український та зарубіжний досвід надання послуги раннє втручання для дітей з порушеннями розвитку та їх сімей	-	-	-
3	Організація надання базової комплексної послуги раннє втручання дітям з порушеннями розвитку	-	-	-
4	Практика надання послуги раннього втручання	-	-	-
5	Міждисциплінарна команда фахівців при наданні послуги раннє втручання	-	-	-
6	Сімейно-орієнтований підхід при наданні послуги раннього втручання	2	2	2
7	Діти з ПР як отримувачі базової комплексної послуги раннього втручання	2	2	1
8	Психогігієна раннього онтогенезу	2	2	1
9	Нервово-психічний та пізнавальний розвиток дитини з народження до 6 років	2	2	1
10	Формування психічних процесів та соціально-емоційних станів у дітей раннього віку	2	2	1

11	Поглиблена оцінка мовленнєвого розвитку дитини раннього віку	2	2	2
12	Денверівська модель у ранньому втручанні	4	4	2
	Всього годин	16	16	10

** Вказати вид занять: лабораторні; практичні; семінарські.*

5.5. Самостійна робота

№ з/п теми	Назва теми	кількість годин		
		денна форма	дуальна форма	заочна форма
1	Опрацювати нормативно-правові акти, що регулюють процес надання послуги раннього втручання	5	5	6
2	Здійснити аналіз системи раннього втручання та дієві програми з раннього втручання: досвід США, країн Західної Європи та України.	5	5	6
3	Опрацювати інвентар надавача та проєктувати його застосування	5	5	6
4	Підібрати методи оцінки розвитку дитини та якості батьківсько-дитячих відносин. Алгоритм створення домашнього корекційно-розвиткового середовища, яке охоплює: загальну емоційну сімейну атмосферу, що допомагає створювати позитивний фон настрою без зайвої гіперопіки дитини; предметно-просторове розвивальне середовище, спеціально організоване з урахуванням особливостей розвитку дитини; особливий тип комунікації «дорослий-дитина», що забезпечує підтримку, співпрацю, дотримання ритму, контакту, конгруентного особливостям дитини.	5	5	6
5	Розробити тренінг з командної взаємодії.	5	5	6
6	Розробити тренінг з налагодження довірливих стосунків між батьками та дітьми Підготувати презентацію про кращі практики практики здійснення супроводу дитини при наданні послуги раннього втручання	5	5	6
7	Міжнародну класифікацію функціонування дітей та підлітків з інвалідністю. Використовуючи метод картування громади, зібрати дані про дітей з порушеннями розвитку віком від 0 до 3 років	5	5	6
8	Дослідити особливості Вікових періодів у розвитку дитини: 0-1 рік, 1-1,5 рік, 1.5-2 роки, 2-3 роки.	5	5	6
9	Підібрати методики діагностики нервово-психічних процесів і пізнавального розвитку дитини з народження до 3 років	5	5	6
10	Підбрати методики оцінювання психічних процесів та соціально-емоційних станів у дітей раннього віку	5	5	6
11	Підібрати методи оцінка мовленнєвого розвитку дитини раннього віку	5	5	6
12	Знайти у мережі Інтернет, науковій чи публіцистичній літературі матеріали, що містять опис зарубіжних практик реалізації Денверівської моделі раннього втручання	5	5	6
	Всього годин	60	60	72

6.Форми та методи навчання

Форми навчання: *лекції (традиційні, проблемні, інтерактивні); практичні заняття; самостійна робота здобувачів освіти; презентацій.*

Методи навчання: *словесні методи: пояснення, розповідь, бесіда, дискусія, інструктаж; наочні методи: демонстрація, ілюстрація, використання мультимедійних презентацій, відеоматеріалів; практичні методи: виконання вправ, практичних робіт, розв'язування ситуаційних завдань; проблемно-пошукові методи: проблемний виклад, евристична бесіда, дослідницький метод; інтерактивні методи: мозковий штурм, робота в малих групах; метод аналізу конкретних ситуацій (case study); інформаційно-комунікаційні методи із застосуванням цифрових технологій та онлайн-ресурсів.*

Методи навчання сприяють формуванню **м'яких навичок** здобувачів:

1. Рольові ігри та симуляції. Ці методи дозволяють студентам зануритися в різні ситуації, де вони мають вирішувати конфлікти, адаптуватися до нових обставин і використовувати свої емоційні та комунікативні навички.
2. Дебати та дискусії розвивають навички аргументації, слухання та критичного мислення. Дебати стимулюють здобувачів розглядати різні погляди і аргументувати свою позицію.
3. Рефлексія та самоаналіз. Включення рефлексивних практик, таких як ведення журналів чи обговорення власного досвіду, допомагає здобувачам краще розуміти свої емоції, сильні та слабкі сторони, а також ставати більш усвідомленими у своїх діях і рішеннях.
4. Інтерактивне навчання. Використання інтерактивних платформ і технологій, таких як онлайн-курси, вебінари, ігри та віртуальні симуляції, дозволяє студентам розвивати адаптаційні та технічні навички, а також підвищувати креативність.

7. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання: усне опитування, письмові завдання, тести, участь у дискусіях та обговореннях, доповіді, презентації, есе, метод «case study», тестові методики.

8. Форми контролю

У процесі вивчення дисципліни використовуються такі форми контролю: поточний контроль *здійснюється у формі оцінювання результатів навчальної діяльності студентів на практичних заняттях та виконання ними завдань самостійної роботи*.

9. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Політика оцінювання

За роботу на лекційному та практичному занятті студент може отримати максимум 5 **балів.**

5 балів: студент дає повну, ґрунтовну, аргументовану відповідь, розкриває і науково обґрунтовує теоретичні положення, виявляє уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне, висловлює власні судження та особисте ставлення; відповідь відзначається системністю, послідовністю, логічністю викладу думок і творчим підходом.

4 бали: студент з похибками демонструє знання основного матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхневу обізнаність у проблемних питань семінару, допускає помилки при викладі матеріалу, але спроможний усунути їх із допомогою викладача.

3 бали: студент демонструє фрагментарні знання матеріалу семінарського заняття, що складає менше 50% необхідного обсягу, не знає основної термінології, не вміє висловлюватися логічно.

2 бали: відповідь на питання є фрагментарною, у ній допущені суттєві помилки.

1 бал: студент не володіє знаннями з семінарського заняття, відповідь неправильна.

0 балів: відповідь на питання відсутня.

Розподіл балів, які отримують студенти

МОДУЛЬ І (поточне тестування та самостійна робота)											**Сума**
Змістовий модуль І					Змістовий модуль ІІ						
T_2	**Т3**	**Т4**	**Т5**	**Т6**	**Т7**	**T_8**	**T_9**	**T_{10}**	**T_{11}**	**T_{12}**	
5	5	5	5	5+5	5+5	5+5	5+5	5+5	5+5	5+5+5+5	**100**

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка ECTS100-бальна	Оцінка ECTS літерна	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен*	**залік**
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
64-74	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	F_X	незадовільно	незараховано
0-34	F		

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

У випадку виникнення **конфліктних ситуацій**, керуватися нормами «Положення щодо врегулювання конфліктних ситуацій у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка»

Політика щодо академічної доброчесності: Обов’язково дотримуватися «Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка»

Списування під час розв'язання тестових завдань та написання контрольних робіт є забороненим. Доцільність та дозвіл використання мобільних пристроїв визначається викладачем у кожному конкретному випадку під час підготовки практичних завдань в процесі заняття.

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, дуальна форма здобуття освіти, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн форматі за погодженням із керівником курсу.

10. Політика використання ШІ в межах навчальної дисципліни*

*У процесі підготовки до занять о*бов'язково дотримуватися «Політики використання штучного інтелекту у науково-технічній та інноваційній діяльності Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка».

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1.Мультимедійний проектор – демонстрація презентацій.
2. Комп'ютери з доступом до Інтернету – проведення підсумкового контролю.

12. Рекомендована література*

Основна

1. Про схвалення Концепції створення та розвитку системи раннього втручання https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/517-2021-%D1%80#Text
2. Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції створення та розвитку системи раннього втручання на період до 2026 року https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shchodo-realizaciyi-koncepciyi-stvorennya-ta-rozvitku-sistemi-rannogo-vtruchannya-na-period-do-2026-roku-1117r-150921
3. КОНВЕНЦІЯ про права дитини https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
4. КОНВЕНЦІЯ про права осіб з інвалідністю https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text
5. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження практики надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя. ULR: https://www.msp.gov.ua/documents/5948.html?PrintVersion
6. Надія Горішна, Ганна Слозанська. *Моделі надання послуги раннього втручання: переваги, недоліки, можливості для імплементації в Україні*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/348690327_Modeli_nadanna_poslugi_rannogo_vtrucanna_perevagi_nedoliki_mozlivosti_dla_implementacii_v_Ukraini [accessed Sep 11 2022].
7. ДУДНИК, Н. (2011). Розвиток пізнавальної активності дошкільників. *Рекомендовано до друку вченою радою Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 21 квітня 2011 р.)*.
8. Пасічник, І. П., & Кукуруза, Г. В. (2013). Міждисциплінарна сімейно-центрована програма раннього втручання на етапі первинної медико-санітарної допомоги дітям. *Перинатология и педиатрия*, (4), 105-107.

9. Кукуруза, Г. В. (2013). Ефективність програм раннього втручання для дітей з порушенням психічного розвитку. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Психологія*, (51), 184-186.

10. Кукуруза, Г. В. (2012). Методологічні засади раннього втручання як системи психологічного супроводу родин, які виховують дітей з порушеннями розвитку. *Український вісник психоневрології*, (20, вип. 3), 190-191.

11. Кукуруза, Г. В. (2012). Міждисциплінарна оцінка порушень психомоторного та соціально-емоційного розвитку у дітей раннього віку в системі раннього втручання. *Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. Серія: Психологія*, (49), 80-83.

12. Кукуруза, Г. В., Кирилова, О. О., & Цилюрик, С. М. (2014). Оцінка якості життя сімей, які виховують дітей раннього віку з синдромом дауна, в програмах раннього втручання. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Медицина*, (8), 13-17.

13. Кукурудза Г.В. Психологічна модель раннього втручання : допомога сімям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку: монографія / Г.В. Кукуруза. Х.: Планета-принт, 2013. 244 с.

14. Кропівницька, М. Е. (2019). Впровадження послуги раннього втручання на рівні пілотних областей1 в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*, (6), 132-137.

15. Манько, Н. В. (2009). МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ РАННЬОГО ВІКУ. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*, *1*(51), 181-183.

16. Некраш, Л. (2018). Впровадження системи раннього втручання в Україні. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови.*, *1*(14), 134-139.

17. Некраш, Л. Н. Педагогічна підтримка дітей із порушеннями розвитку раннього віку.

18. Цимбал-Слатвінська, С. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ. *РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ*, 191.

19. TSYMBAL-SLATVINSKA, S. (2021). СІМЕЙНО-ОРІЄНТОВАНІ ПРОГРАМИ СУПРОВОДУ: РАННЄ ВТРУЧАННЯ. *АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК*, 2021244.

20. Основи раннього втручання навчальний посібник. (2025). Марина Глухоцька, Оксана Кривоногова, Ганна Кукуруза, Валентина Новосад, Оксана Нога, Надія Соляник, Оксана Стефанова, Надія Трапізанова. ЮНІСЕФ, 2025. 80 с.

21. Скрипніков, А. М., Скрипников, А. Н., Герасименко, Л. О., Герасименко, Л. А., Ісаков, Р. І., & Исаков, Р. И. (2017). Перинатальна психологія. https://psychiatry.pdmu.edu.ua/storage/resources/files/wLeUYhxlDh716nUismmnEf0YxgOvHNrfSAnwMjV0.pdf

22. Скрипник, Тетяна Вікторівна та Кострицька, Тетяна Дмитрівна (2022) *«Раннє втручання з опорою на родиноцентрований підхід»* [Навчально-методичні матеріали] https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41355/

23. Смольникова, Г. В. (2018). Особливості розвитку психічних процесів у дітей раннього віку. *Палітра педагога*, (3 (107), 3-6. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/24303/1/G_Smolnykova_PalPed_3_2018.pdf

24. Слозанська, Г., & Горішна, Н. (2023). ЕФЕКТИВНІСТЬ РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ З МОВЛЕННЄВИМИ ПОРУШЕННЯМИ РАННЬОГО ВІКУ. Освіта. Інноватика. Практика, 11(10), 36-49.

25. Слозанська, Г. І., Криницька, І., & Скочко, М. (2023). Раннє втручання у роботі з дітьми з інвалідністю: комплексна соціально-реабілітаційна послуга, функціональний підхід чи система допомоги?.

26. SLOZANSKA, H., KRYNYTSKA, I., & SKOCHKO, M. (2023). Early intervention in working with children with disabilities: a comprehensive social-rehabilitation service, a functional approach or a support system?. Social work and education, 10(4), 503-520.

27. Обстеження мовлення у дітей раннього віку. https://vseosvita.ua/library/tema-obstezenna-movlenna-u-ditej-rannogo-viku-365471.html

14. Перелік рекомендованих ресурсів з неформальної та/або інформальної освіти, за результатами проходження яких можуть бути визнані результати навчання з освітнього компоненту *(за наявності)**

Для досягнення програмних результатів навчання та набуття компетентностей з освітнього компоненту здобувачам освіти рекомендується проходження таких курсів, тренінгів, семінарів, тощо:

1. Вступ до раннього втручання. https://study.ed-era.com/uk/courses/course/5134.
2. Навчальні курси на *https://uaei.org.ua/navchannya/navchalni-kursy/*

15. Комунікація та етика взаємодії*

Комунікація між викладачем і здобувачами освіти здійснюється під час занять, консультацій, через корпоративну електронну пошту та систему дистанційного навчання. Консультації проводяться згідно з графіком або за попередньою домовленістю.

У разі відсутності на занятті з поважних причин здобувач освіти повинен повідомити викладача та відпрацювати пропущений матеріал у встановленому порядку.

Учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися принципів взаємної поваги, академічної доброчесності, толерантності та професійної етики. Під час спілкування очікуються коректність, відповідальність, конструктивний діалог і повага до думок інших учасників освітнього процесу.